

Міністерство освіти і науки України
Державний заклад «Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»
Південноукраїнський центр професійного розвитку керівників та фахівців
соціономічної сфери

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ В АКАДЕМІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВІД ТЕОРІЇ ДО ПРАКТИКИ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

***Всеукраїнської науково-методичної конференції з міжнародною участю
06 червня 2026 року***

ОДЕСА

DOI: <https://doi.org/10.24195/CriticalThinking2026>

УДК: 378:159.955

ОРГАНІЗАЦІЙНИЙ КОМІТЕТ КОНФЕРЕНЦІЇ:

Музиченко Ганна В'ячеславівна - доктор політичних наук, професор, проректор з наукової роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Койчева Тетяна Іванівна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, в.о. першого проректора з навчальної та науково-педагогічної роботи Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Ольга ЗБАРСЬКА (Olga Zbarskaya) - доктор наук, експерт у галузі креативного потенціалу людини, член академії ACSW, член The Textbook & Academic Authors Association, засновник та президент компанії «OZCREDO», автор книг та підручників.

Черненко Наталія Миколаївна - доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри освітнього менеджменту та публічного управління Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Папач Ольга Іванівна - кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри математики і методики її викладання Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Дерік Ілона Морисівна - кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри перекладу і теоретичної та прикладної лінгвістики Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Листопад Олексій Анатолійович - доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

*Рекомендова вченою радою Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»
(протокол №15 від 25 червня 2026 року.)*

Рецензенти:

Княжева Ірина Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри дошкільної педагогіки Державного закладу «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробкою та стандартизацією діагностичного інструментарію вимірювання критичного мислення у взаємозв'язку з показниками стресостійкості та схильності до самообману, а також зі створенням науково обґрунтованих програм розвитку критичного мислення для фахівців, що працюють в екстремальних умовах.

Ключові слова: критичне мислення, самообман, обман, стресостійкість, екстремальна психологія, психологія брехні, профайлінг, адаптація до кризи, психодіагностика, когнітивні упередження.

Список використаних джерел:

1. Косьянова О., Лазоренко Т. Самотність та самообман особистості, як детермінанти переживання життєвої кризи. Науковий журнал “Psychology Travelogs”, Хмельницький національний університет, №1 2025. 312-334. DOI: <https://doi.org/10.31891/PT-2025-1-30>
2. Косьянова О., Муляр Ю. Захисні механізми та самообман: взаємозв'язок та роль в адаптації до стресових ситуацій. «Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Психологія» Випуск 2 за 2025 рік Стор. 24-29 DOI <https://doi.org/10.32782/psy-visnyk/2025.2.4>.
3. Косьянова О.Ю., Назарук О. Особливості задоволеності життям та оманливості в юнацькому віці. Наука і освіта. 2021. № 4. 36-45. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2021-4-5>
4. Косьянова Олена, Радченко Ольга. Психологічні особливості регуляції діяльності та соціально – психологічної адаптації у менеджерів з різним рівнем невротизації. Наука і освіта. 2022. №1. 55–62. DOI: <https://doi.org/10.24195/2414-4665-2022-1-2>
5. Kosianova O., Pylypenko, N., Shevchenko, N., Formaniuk, Y., Herasina, S., Horetska, O. (2022) (Web of Science). Psychotherapeutic Counseling in Promoting Personal Development. BRAIN. Broad Research in Artificial Intelligence and Neuroscience, 13(3), 119-137. <https://doi.org/10.18662/brain/13.3/357>
6. Zbarskaya, O. (2026). Critical thinking as a tool for countering digital echo chambers and disinformation [Presentation / OZCREDO workshop materials].

КРАВЧУК Наталія Олексіївна

**ФОРМУВАННЯ КРИТИЧНОГО МОСЛЕННЯ В ПРОЦЕСІ
ВИКЛАДАННЯ “ІНОЗЕМНОЇ МОВИ ПРОФЕСІЙНОГО
СПРЯМУВАННЯ”**

Зміни, що відбулися останніми роками в політичному, соціально-економічному житті України та у міжнародних відносинах з США та країнами Європейського союзу примусили переосмислити завдання підготовки фахівців, зокрема фахівців військових спеціальностей. З'явилися реальні умови для

отримання фахової підготовки та обміну досвідом з міжнародними партнерами у сфері розвитку найновітніших військових технологій та професійного зростання. Вивчення іноземної мови професійного спрямування стало базовим елементом сучасної системи освіти в військових учбових закладах і як засіб досягнення професійної реалізації особи.

Різноманіття варіантів навчання іноземної мови, навчальних засобів та сучасні умови роблять акцент на розвиток комунікативних умінь і навиків, уміння діяти не за строго наказаними правилами, а відповідно до власного вибору з критичним аналізом здійснення професійного спілкування.

На відміну від інших дисциплін “Іноземна мова професійного спрямування” вивчає не власну науку, а саму мову та з точки зору професійної спрямованості, загальновійськову мовну діяльність на іноземній мові. Знання, навички та вміння є не самометою, а засобом у досягненні іншої мети, одержання нової професійної інформації з аутентичних ресурсів та поповнення професійних знань в процесі вивчення професійного досвіду на іноземній мові.

Мета викладання іноземної мови професійного спрямування-органічне поєднання навчання професійної іноземної мови та виховання фахівця, який має критичне мислення та здатний здійснювати професійно орієнтоване іншомовне спілкування. Необхідно дотримуватися лінгвістичного та виховного балансу при підготовці критично та креативно мислячого професіонала і досягнення стратегічних та тактичних цілей процесу навчання іншомовного спілкування.

Сучасні нейролінгвістичні дослідження підтверджують, що правильно поставлене навчання іноземної мови сприяє розвитку мислення, пам'яті, інтелекту, а також поглядів та суджень. Ретельно підібраний учбовий матеріал, який враховує складні умови професійного становлення особистості-військового фахівця, дає можливість слухачу робити складні розумові висновки, аналізувати та синтезувати мислення, а також формує критичного мислячого спеціаліста.

Специфіка викладання іноземної мови є в тому, що багато треба вивчати на пам'ять. В природі навчання цього предмету є можливість захопитися різними механічними видами роботи, або тільки сучасними інтерактивними завданнями, а це, з точки зору психології, без участі свідомості не забезпечує стійкого запам'ятовування. Завдання викладач полягає в навчанні всім видам мовленнєвої діяльності та розумному балансі використання всього різноманіття сучасних технологій та класичного схоластичного навчання.

Як правило, вивчення іноземної мови створює мовну картину світу та допомагає пізнавати та оцінювати світ більш критично та прагматично. Й саме це впливає на поділ досвіду, на бачення явищ і ситуацій через призму мови та досвіду. Мовна картина світу-це проекція концептуальної системи нашого особистого знання, деякі вроджені мовні свідомості та загальна різноманітність пізнавальної мовленнєвої діяльності. Завдяки мовної картини світу, ми можемо активно приймати участь у пізнанні світу та інтерпретувати та сприймати світ

критично. Знання та вивчення іноземних мов, та уміння спілкуватися дуже важливо для сприйняття сучасного світу.

В професійній діяльності військового фахівця треба вміти використовувати придбані знання творчо, тобто: вміти переносити знання на реальну життєву або військову ситуацію. Вміння самостійно осмислювати та аналізувати інформацію, робити висновки та оцінювати факти, формулювати позицію – це один з головних моментів при вивченні іноземної мови та формування мовної картини світу.

У процесі оволодіння іноземною мовою втілюється і практична мета – це виховання та формування професійного фахівця з комплексом загальноосвітніх знань та умінь, який вміє застосовувати свої знання на практиці і є висококваліфікованим спеціалістом.

Курс “Іноземна мова професійного спрямування” носить комунікативний характер і його завдання визначаються комунікативними і пізнавальними потребами сучасних реалій. Практичне оволодіння курсом пов’язане з подоланням труднощів при оволодінні граматичними нормами та категоріями, запам’ятовуванням професійної лексики, здійсненні комунікативних завдань наближених до сучасних реалій тощо. Подолання цих труднощів супроводжується із зусиллями волі та напруженої роботи пам’яті. Особливо важливо враховувати труднощі психологічного плану, які пов’язані із спілкуванням на чужій мові що потребує деяких зусиль.

Формування особи-фахівця є дуже важливим аспектом. Такі фахівці по результату навчання можуть володіти основами професійного міжкультурного спілкування. Вони вміють навчатися впродовж життя, критично мислити, ставити цілі та досягати їх, працювати в команді, спілкуватися в багатокультурному середовищі та володіти іншими сучасними вміннями. Фахівці, що володіють іншомовним кодом вміють активувати та використовувати свої знання в адаптивному та динамічному застосуванні в конкретних ситуаціях.

КРАСОТА Михайло Віталійович

КРИТИЧНЕ МИСЛЕННЯ ПРИ ДІАГНОСТУВАННІ АВТОМОБІЛІВ

Технічна діагностика автомобіля характеризується виконанням трьох типів завдань для визначення стану об’єктів діагнозу. До першого типу належить визначення стану, у якому перебуває об’єкт (автомобіль) на даний момент часу (diagnosis – розпізнавання, визначення), до другого – передбачення стану, у якому виявиться об’єкт (автомобіль) певний майбутній момент часу завдання прогнозу (diagnosis – передбачення), до третього – завдання для визначення стану, у якому був об’єкт у який-небудь момент часу в минулому (diagnosis –

combating deception (self-deception) and increasing stress resistance in extreme conditions	психологічний ресурс протидії обману (самообману) та підвищення стресостійкості в екстремальних умовах	
Nataliia Kravchuk Formation of critical thinking in the process of teaching a “professional foreign language”	Кравчук Наталія Формування критичного мислення в процесі викладання “іноземної мови професійного спрямування”	176
Mykhailo Krasota Critical thinking in car diagnostics	Красота Михайло Критичне мислення при діагностуванні автомобілів	178
Oksana Krychkiivska Developing creative thinking in future it specialists	Кричківська Оксана Розвиток креативного мислення у майбутніх ІТ-фахівців	180
Volodymyr Krupa Formation of critical thinking skills in students when studying the discipline "innovative entrepreneurship"	Крупа Володимир Формування навичок критичного мислення у здобувачів освіти при вивченні дисципліни «інноваційне підприємництво»	182
Andrii Krupnyk Critical thinking in the practice of democracy: how to influence local politics	Крупник Андрій Критичне мислення у практиці народовладдя: як впливати на місцеву політику	186
Halyna Kuznetsova Communicative-cognitive approach in the methodological system of teaching phonetics to future teachers of Ukrainian literature	Кузнецова Галина Комунікативно-когнітивний підхід у методичній системі навчання фонетики майбутніх учителів української словесності	191
Yurii Kulieshkov Critical thinking is an important stage in the development of a creative personality	Кулєшков Юрій Критичне мислення важливий етап розвитку творчої особистості	196
Svitlana Kulikova Critical thinking strategies in the process of musical and sensory development of preschoolers with special educational needs	Кулікова Світлана Стратегії критичного мислення у процесі музично-сенсорного розвитку дошкільників із особливими освітніми потребами	200
Maryna Kushnierova Formation of	Кушнієрєва Марина	204